М. Вікул

РОСІЙСЬКО — УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

термінів фізики і химії

Гадяч
1918

ПЕРЕДМОВА.

Автор словника—не тішит себе надією що його книжечка дасть зразкову термінологію; проте, при складанню підручників і популярно-наукових книжок по фізиці та химіі в обсягові елементарних курсів, словник може стати в пригоді, подаючи потрібний запас самих необхідних слів. Коли нижченаведяні джерела, по яким складалася ця книжечка не давали змоги відшукати той чи инший термін, приходилося де-що виковувати і поміж слів живих вставляти цілком штучні.

Невдалі новотвори та помилки обовязково викличут критику, що напевно прискорит те діло, якого не пощастило як слід зробити авторові.

Словника злагоджено по таким джерелам:

1) Б. Грінченко. „Словарь украінськоі мови в 4 т. Киів.

2) Дубровський „Украінсько-російський словник„ Вид. 2-ге. Т-во „Час“ у Киіві.

Е. Тімченко. „Русско-малороссійскій словарь“ Кіев 1897.

4) В. Кміцикевич і Спілка. „Німецько украінський словар“. Чернівці. 1912 р.

5) І. Нечуй-Левіцький. „Грамматика Укр. язика Частка 1 і при ній „Словар“. Киів 1913.

6) „Лѣтопись самовидца“ і при ній „объясненіе невразумительныхъ словъ“. Кіевъ 1878 г.,

7) Г. Голоскевич. „Украінський правописний словничок“. Птг. 1915 р.

8) Термінологичні словнички „Т-ва Шкільно-Освіти“. Киів 1917 р.

28/X 1917 р. Гадяч на Полтавщині.

А.

Аберрація - аберація розсівання, одхиляння
Азотистоводородный— азотноводневий
Азотистый — азотистий
Азотная кислота - азотний квас кріпка водка, сирвасер
Азотноватистый—азотоватий
Азотноватый — азотноватый.
Аккомодація - акомодація пристосовальність
Аккумуляція— акомуляція скупчення
Алкоголь--винець спірт
Алонж —сомпель
Алюминіевый глинцьовий, алюминовий
Алюминій --глинець, алюмин
Аммiакъ—амоняк смородець
Амміачный—-амоняковий, смородцевий
Аммонійный --амонієвий
Аммоній ѣдкій —амоній ідкий, жигунець
Анапизировать—анал зувати
Анализъ вѣсовой --аналіз ваговий
Ан объемный --ан обсяжний, обсяговий
Аналитическій—аналітичний
Атмосферное электричество—атмосферна електрика
Анамистическій — атомістичний
Атомность=Валентность
Атомные вѣса—атомні тягарі.

Б.

Батавскія слезки—батавські слізки

Баттарея—батарея
Безвоздушный—безвоздушний. безповітряний
Беззвучный— безголосний, глухий
Безпрерывный -разпоразній разуразний
Безпроволочный телеграф—бездротовий, бездротяний телеграф
Безостановочный—неспиняльний неспинний
Безцвѣтный—безколірний, ахроматичний
Берлинская лазурь -берлинська синь. б. блакить
Б еніе—биття
Блескъ...висмутовый—блиск бісмутовий, яска бісмутова
Блестящій—-блискучий
Близорук'й—низькоокий
Блокъ – бльок
Болотный газъ—болотний. болотняний газ
Бористый водородъ—бористий водень
Борная кислота—борний квас
Бродить—мусувати, шумувати
Броженіе—мусування, шумування
Бромоводородъ—бромоводень
Бронза—брондза, спиж
Бронзовый—брондзовий, спижовий
Бурый желѣзнякъ—барнавий залізняк
Бѣлила—білило, бланшівка
Бѣлила свинцовыя—білило оливяне, білота, блейвас
Бѣлильная известь—білильне вапно, хлорне в.
Бѣлокъ—білок
Бумага—папір, бібула
Бумага фильтровальная—бібула фільтрова, фільтровальна, цідильна

В.

Валентность – валентність, атомність

Вата—бавовна

Вдохъ—вдихання

Вдыхать—вдихати

Величина—великість

Веселящій газъ—веселий, пяний газ, закис азоту

Вещество

Взаимно—взаємно, обопільно

Взаимный—взаємний, обопільний

Взаимодѣйствіе—взаємодійство, взаємочин ність, реакція

Взаимодѣйствовать—взаємодіяти, реагувати.

Взаимодѣйствующій—взаємнодієвий, реагу ючий

Взвѣшенный—важений, зважений

Взвѣшиваніе—важіння

Вздувать—здимати надимати

Взрывчатость—вибуховість

Взрывчатый—вибуховий

Взрывъ—вибух

Видимость колебаній—видимість помітність коливаннів, ваганнів

Виды равновѣсій—вигляди рівноваг

Винтообразный—гвинтуватий

Винтъ—гвинт

Вкусъ—смак

Влажность—вохкість

Влажный—вохкий

Вліяніе—вплив, сила

Вогнутое зеркало—угнуте зеркало, люстро

Вогнутый — угнутий
Вода гигроскопическая — вода гігроскопична, усмоктана
Вода дестиллированная — вода дестильована, перегнана
Вода конституціонная — вода констітуційна, сполучена
Вода кристаллизаціонная — вода кришталійна, злучена
Вода минеральная кислая — щава
Водородное огниво — водневе кресало
Водородный — водневий
Водородъ — водень
Водяной газъ — водяний газ, водневий чад
Возбудитель — ворушильник, зворушальник, зрушальник, збуджальник
Возбужденіе — збудження, зворушення, зрушання
Воздухъ — воздух, повітря
Воздушный — воздушний, повітряний
Возстановитель — відбудівник, відбудовальник
Возстановительный — відбудовальний
Возстановленіе — відбудова, відбудовання
Возстановленный — відбудований
Войлокъ — повсть
Войлочный — повстяний
Волнистый — хвилюватий
Волнообразное движеніе — хвилястий рух
Волны — хвилі
Воронка — лійка
Воронкообразный — лійкуватий
Воспріимчивость — вражливість

Вращательный—обертальний
Вращеніе—обертання, оборот
Всасывать—всисати
Всасывающій—всисальний
Вторичный—повторний
Вѣсить—важити
Вѣсовая гиря—тягарок
" чашка—важка, шалька
Вѣсовой—ваговий
Вѣсы—вагівниця, терези
Вѣсы аналитическіе—терези аналітичні
Вѣсы большіе непереносные—важниця
Вѣсы маленькіе аптекарскіе—шальки
Вѣсъ—вага тягар
Выдыхать—видихувати
Выдохъ—видихання
Выпариваніе—випарування випаровування
Выпаривать—випарувати, випаровувати
Выпуклость—опуклість
Выпуклый—опуклий
Вязкость металловъ—вязкість, тривалість металів.

Г.

Газированная вода--газована вода
Газированный—газований
Газировать—газувати
Газовая вода—газова вода
Газометръ—газометр, газомір
Газообразный—газуватий
Галоидоводородный—галоідоводневий

Галоидъ—галоід
Гашеніе—гасіння
Гибкій—гматний хвисткий
Гигрометръ—гігрометр, вохкомір
Гигроскопическій—гігроскопичний, водовтягальний
Гидрогель—г дрожель
Гидрозоль—гідрозоль
Гипсъ—гіпс любастер
Гиря—тягарок
Глазет—сріблоглав
Глазуренный—поливянний
Глазуря—полива
Глетъ—глейт
Глина обыкновенная—глина
Глина съ примѣсью желѣзной руды—барма
Глина фарфоровая—каолін, глинка
Глинобитный—валькований
Глубина—глиб
Гніеніе—гниття
Гнилой—гнилий
Гнилостный—гнитєвий
Голубой—блакитний
Горная порода—горотвір
Горнъ—огнище горен
Горнъ въ кирпичномъ заводѣ—гартовня
Горѣлка—грілка, пальник
Горѣніе—горіння
Горючій—запальний, горючий
Горькій—гіркий
Гравій—рина жорства

Градирня - градирня для солі, зварічня для металів
Градусъ — ступінь, градус
Граммъ-атомъ — грам-атом
Граммомолекула — грамомолекула
Гремучій — грімучий, громучий
Грузъ — тяж, вантага
Губка -- вамбак, губка
Губчатый, губкообразный — вамбаковий, губковатий
Густая жидкость — балмус
Густой — густий
Густѣть — густнути, тужавіти

Д.

Давленіе — тиск, тиснення.
Дальнозоркій — далекозорий
Двигатель — двигун, мотор
Движеніе поступательное — рух поступовий
Движеніе вращательное — рух обертальний
Двойное лучепреломленіе — подвійне проміньзаломання, п. проміньзаломлення
Двойныя соли — подвійні солі
Двояковогнутое стекло — обопільугнуте скло
Двояковыпуклое стекло — обопільопукле скло, сочка
Двояковыпуклый — обопільопуклый, сочкуватий
Двуокись — двоокись
Двууглекислый — двовуглеквасний
Дестиллированный — дестильований, перегнаний

Дестиллировать—дестилювати, перегоняти
Длина—довжина
Дождь—дощ
Доменная печь—велика піч, гутова п., руднева п.
Друммондовъ свѣтъ—друмондове світло
Дыханіе—дихання, тхніння
Дѣйствіе—дійство, діяння
Дѣйствующій—дієвий
Дѣятельность—діяльність, чинність.

Е.

Единица вѣса, объема—одиниця ваги обсягу
Емкій—місткий, укладистий
Емкость—місткість

Ж.

Жавелева вода—жавеліва вода, хльороватистоквасний вапнець
Желтокъ—жовток
Желтый—жовтий, половий
Желѣзистосинеродистый—залізувато-синцевий
Желѣзистый—залізуватий
Желѣзная красная руда—залізна червона руда, червоний залізняк
Желѣзныя выгарки, шлакъ—жужелиця
Желѣзныя искры при ковкѣ—циндра
Желѣзо—залізо
Желѣзный—залізний
Желѣзосинеродистый—залізно-синцевий

Желчь—жовч
Жемчугъ—перли
Жерновъ—жорен
Жестяный—бляшаний
Жесть—бляха
Жидкій—рідкий плинний
Жидкій воздухъ—рідкий воздух, рідке повітря, повітряний плин
Жидкое состоян:е тѣлъ—рідкий ан тіл
Жидкость—рідкість, плин
Жирный—жирний
Жиръ подкожний—бутурма.

З.

Заводъ винокуренный—винниця, гуральня
„ желѣзодѣлательный—рудня
„ кирпичний—цегельня
„ кожевенный—гарбарня
„ лѣсопильный—тартак
„ металлоплавильный—гамарня
„ мѣдноплавильный—котлярня
„ поташный—буда
„ свекло-сахарный—цукарня, сахарня
„ селитряный—бурти
„ стекляный—гута
„ уксусный—оцетарня
Закаливать—загартовувати, гартувати
Закалить—загартувати
Закаленный—гартований
Закалка—гарт
Закальщикъ—гартовничій

Закись—закис

Законъ дѣйствующихъ массъ—закон дієвих мас.

Законъ кратныхъ отношеній—закон кратних відносин, відношеннів

Законъ паевъ—закон паів

Законъ постоянства состава—закон постійности складу

Законъ сохраненія, вѣчности вещества—закон удержання, вічности вещества

Запаха не имѣющій—бездухий

Зарядъ—набій

Зелень—зелень, зеленощі

Земная кора—земна кора

Зеркало выпуклое—зеркало опукле

Зеркало плоское—зеркало пласке

Золото—золото, злото

Зрачекъ—зіниця

Зрительная труба—отян

Зрительный—зорний

Зрѣніе—зір

И.

Избирательное отраженіе—виборче відбивання виборчий відсвіт

Известковая вода—вапяна вода

Известковый—вапнистий, вапяний

Известковый шпатъ—вапнянець

Известнякъ—вапняк

Известь—вапно, вапна

Известь съ пескомъ растворенная—чамур

Изслѣдованіе —дослід
Измѣненіе—зміна
Измѣнчивость — мінливість
Измѣнчивый— мінливий, змінливий
Измѣреніе—міра. вимір
Измѣрительный —вимірний
Изображеніе—зображення змальовання
Изумрудъ—смарагд
Испареніе – визів, випар
Испарять —визівати
Истеченіе виплив
Источникъ—джерело
Источникъ сѣрный—джерело сірчане
Источникъ углекислий—джерело щави, буркут.
Исходный—вихідний

I.

Іодистый—йодистий
Іодная настойка—йодина
Іодний—ядовий, йодинний
Іодокрахмальная бумажка—йодокрохмалевий папрец, йодокрохмалева бібулка

K.

Кажущійся—позірний, маровний, маревний.
Каліевий—вапенцевий, калійний
Калі —вапнець, калій
Каломель—хлориста ртуть, солян живосрібла.
Кальціевый=Известковый

Кальцій—вапень
Камедь—гума
Каменная соль—глодянка. камяна сіль
Каменный уголь—камяний вуголь
Канифоль--живиця
Каолинъ—глинка мула
Капиллярность—скрапливість
Капиллярный—скрапливий
Капля—капка, крапля
Карандашъ—олівець
Карминъ—бакан
Картонный--тектурний
Картонъ—тектура
Кассіевъ пурпуръ—касіів шарлат
Каталитическая реакція—каталітична реакція
Катушка—мітниця
Качественный—властивий, прикметний
Качество—властивість
Кварцевый—кремінковий, креміничний
Кварцсодержащій—кременистий
Кварцъ—кремінка, кремініця
Квасцы—галун
Керосинъ—гас
Киноварь—цинобра, сірьчень ртуті
Кипятокъ—окріп, вар
Кипѣніе—кіпіння
Кирпичная плитка—цеглина
Кирпичъ—цегла
Кислородный—кисенний
Кислородъ—кисень
Кисловатый—кислявий
Кислый—квасний

Кислота—квас. кислощі, кислість
Клапанъ—хлипавка, хлипок
Классифицировать—клясувати
Ковкость—ковкість
Кожевникъ—чинбарь
Кожевничество—чинбарство
Кожу дубить—чинити
Колебаніе—коливання, хитання
Колебательный—коливальний, хитливий, хитальний. хиткий
Количественный—числовий, скільковий
Количество—кількість
Коллодій—спаюн
Колосникъ—рушт
Кольцо—кільце
Компесанціонный=Уравнительний
Коническій—коничний. стіжковий
Конусообразный—конусоватий, стіжковатий
Конусъ—конус, стіжок
Копоть—кіпоть. кіптява
Копь—копальня
Копь известковая—вапнярка
Копь соляная—жупа. солониця
Костяной—кістяний
Костяной уголь—крупка
Кость—кістка, маслак
Кранъ—рулка. чопик
Краска—краска, фарба, барва
Красный—червоний
Красный мѣлъ—любрика
Крахмалъ—крохмаль
Кремень—кремінь

Кремневый ангидридъ—кремінний двоокис, двоокис кремінця
Кремнекислота—кремінний квас
Кремній—кремінець
Кристаллическій—кристаличний
Кристаллъ—кришталь
Крица—криця
Кричный горнъ—кричний горен, кричне огнище
Кровообращеніе—кровобіг
Круговой—коловий кругловий
Кругъ—круг, коло
Купоросное масло—вітріоль, купервасна олія

Л.

Лава—лава
Лавина—снігова брила
Лазурь—синь блакить
Лакъ—лак
Ланцетъ—ланцет, пущадло
Легкіе металлы—легкі металі
Легковоспламеняемый—палкий займистий
Легкоплавкій—топнистий легкотопки
Ледниковий—льодовиковий
Ледникъ—льодовик льодовець
Ледяная кора—заледа
Ледъ—лід
Лессъ—опока
Летучесть—летючість
Летучій—летючий
Ливеръ—духовик, отріб

Лигатура – сплавність, лігатура
Линейный – лінійний
Линейчатий – лінійчатий, лініюватий
Линія – лінія
Литейный – ливарний
Литой – виливаний
Ломкій – крушний, ламкий
Лоскъ – полиск
Лошадинная сила – кінська, коняча сила
Луженіе – обцинування, обциновлювання
Лучеиспусканіе – світотеча, промінювання
Лучеобразный – промінистий
Лучистый – променистий, промінний
Лучъ – промінь
Лѣсопильня паровая – трачка
Ляписъ – пекельний камінь ляпіс.

М.

Магналій – магналь, сплав глинця з магнезією
Магній – магнезія, магнець
Магнетизмъ вращенія – магнетизм обертання, обороту
Магнетическій – магнетичний
Магнитный – магнесовий, магнітний
Магнитъ – магнес, магніт
Марганецъ – марганець
Марганцовистый – марганцевистий
Марганцовый – марганцевий
Масло – олія, масло
Массикотъ – жовтий глейт, масікот, жовтий окис олива

Мастика—мастика, кіт
Матеріалъ—матеріял, знадіб
Мгновеніе—мить
Мгновенный—митьний
Мергель—рухляк, мергель
Мергельная глина—маслянка
Металлическій—металічний, металєвий
Металлоиди—металоіди, не-металі
Металлъ—метaль
Механическая смѣсь—механична суміш, скупність
Микроскопъ—дрібногляд, мікроскоп
Минералъ—мінерал
Мнимый—позірний, маровний, марѐвний, удаваний
Молекула—молєкула, частка
Молекулярный вѣсъ—молєкулярний, частковий тягар; молєкулярна, часточна вага
Моментальный—ментовий
Моментъ—мент
Моча—сек сиклина
Мочевина—сечина
Мочевой—сечний
Мощность машинъ—могучість
Мощность слоя породы—грубість
Мраморъ—мармур
Мутный—мутний
Муть—муть, джурджя
Мышьяковистый—арсенистий
Мышьяковый—арсеновий
Мышьякъ—арсен
Мѣдная ржа сибирка—мідна іржа, гришпан

Мѣдный—мідяний, мідний
Мѣдь—мідь
Мѣдь желтая—мосяж
Мѣдь красная—томбак
Мѣловой—крейдяний, вапнюковий
Мѣлъ—крейда вапнюк опока
Мѣра—міра
Мѣсторожденіе—поклади
Мѣтка—познака, зазнака, визначка
Мѣшалка—колотівка, копистка

Н.

Наблюдать—спостерігати
Наблюденіе—спостереження
Наглядность—наглядн сть
Наглядный—наглядний
Нагляднымъ дѣлать—унаочнювати
Нагрѣваніе—огрівання, огріття, нагрівання
Наждакъ—наждак, шмергель
Накипь—накіп
Наклонен:е—нахиляння
Наклонный—нахильний
Намагничивать—магнесувати
Наносной—намульний, наплинний
Наносъ—намул, наплинок
Направленіе—напрям, напрямок
Напряженіе—напруження
Напряженіе поверхностное—напруження поверхняне
Наслоеніе—наверстування, налистування
Наслоить—наверстувати налистувати

Насосъ—помпа
Насосъ нагнетательный—нагніт помпа нагнітувальна
Насосъ разрѣжающій—смоковик, помпа обріджальна
Насыщать—насищати, насичати
Насыщеніе—насит, насищення
Насыщенный—ситий, насищений
Натрій—солець, натр
Натяженіе—натяг, натяження
Начертить—нарисувати
Нашатырный—нашатирний, соломяковий.
Нашатырный спиртъ—жигунець
Нашатырь—нашатир, соломяк
Невѣсомый—безважний
Недокись—недоквас
Неопредѣленность—неозначальність
Неопредѣленный—неозначальний
Неорганическій—нерганичний
Непрерывный—неперериваний, разуразний, разпоразний
Непроводникъ—непровідник
Непроницаемость—непроникливість
Непрочность—нетрівалість
Непрочный—нетрівалий
Неплавкій—нетопкий
Нерастворимость—нерозчиняльність нероспускальність
Нерастворимый—нерозчиняльний, нероспускальний
Нефть—нафта
Нитратъ—азотник, нітрат

Нитритъ—азотняк, нітріт
Норма—взір, правило, зразок

О.

Обжиганіе—випал, випалення
Обманка—луда
Обмѣнное разложеніе—вимінне роспадання, роскладання
Обмѣнъ—вимін
Обозначеніе—означення, визнака
Обойма—урвант
Оборотъ—обіг
Образованіе—утворення
Обратимая реакція—зворотна реакція
Обратная реакція—звертальна реакція
Обугливаться—вугліти
Обуглиться—звугліти
Огнеупорный огнетривалий
Окаменѣлость—скамянілість
Окаменѣлый—скамянілий
Окалина желѣзная—циндра
Окиселъ—оквас
Окисленіе—окислення, оквасання
Окислитель—окисляльник, оквасальник, оквасник
Окислять—окисляти, оквасати
Окись—окис
Окраска—намаст, пофарбування
Окружность—кружінь
Олифа—покост
Олово—цина

Оловяный камень—циновий камінь
Опилки—тирса
Опилки деревянные—тирса, трачиння
Опредѣленіе—визначення визнака, ознака.
Оптическая ось—оптична вісь
Опытный—досвідний, експеріментальний
Опитъ—досвід, експерімент
Органическ й—органичний
Осадитель—осадник
Осадокъ—осад
Осадокъ атмосферный—опад
Осадокъ золы отъ бученія—визол
Осадочный—осадовий
Осажденіе—осадування
Освѣщеніе—освітлення
Основаніе—засада, основа
Основной—засадний, основний
Основность—засадність, основність
Остатки к.-л. производства—рештки
Остатокъ послѣ перегонки спирта—чвирк
Отбросы сахарнаго производства—чвир, чвира
Отклоненіе—відхилення
Отрава—отрута, трійка, трійло, трута
Отражать—відбивати, відсвічувати
Отраженіе—відбивання, відсвіт
Отстой—фуз
Оттѣнокъ—одтінок нюанс притінок
Охладить—остудити, охолодити
Охлаждать—вихолоняти остуджувати
Охлажденіе—охолодження, остуда
Очагъ—ватра
Очагъ подвижной—кабиця

П.

Паденіе—падання, упад
Пай—пай. мн. ч.—паі
Параболическій—параболичний
Парообразный—паруватий
Парообразованіе—парування
Паръ—пара
Паяльная трубка—лютовальна дудка
Паяльникъ лютівник, лютовальник
Паяніе—лютовання
Первичный—первістний
Первообразъ—первовз'р
Перебродить—перешумувати, перемусувати
Переварить—перетравити, стравити
Перегонка—перегонка, дестиляція
Перегонный кубъ—перегонний куб, дестил'йний прилад
Передача—передача, передавання
Передвиженіе—пересування, пересув
Пережижать—переріджувати, перерідити
Перекалъ—перегарт
Перекись—перекис
Переключатель—перемикач
Переключать—перемикати
Перемѣнный—змінний, несталий
Перенесеніе—перенесення, переносини
Переносъ—переніс. переношення
Переохлажденіе—перехоложення, перестуда
Пересолъ—пересіл
Пересыщеніе—пересит, пересищення
Пересыщенный—переситий, пересищений

Перетлѣвать—перетлівати перетрухати, пере трухти
Перетлѣвшій—перетлівший, перетрухлий
Періодическій—періодичний
Перламутровый—перльомутний
Перламутръ—перльомутр
Песокъ—пісок
Песочный—пісковий
Пестъ—товкач, тижбір
Песчаная почва—піскун
Песчаник—пісковець
Песчаный—п'скуватий
Питейный—питний
Питьевой—питимий
Плавень—флюс
Плавиленный—топильний
Плавильная печь—топільня
Плавить—топити
Плавкій—топкий
Плавкость—топкість
Плавленіе—топлення
Плавленія точка—точка, крапка топлення
Пластаніе—платання
Пластинка—платівка
Пластованіе—пластаніе
Пластъ—плат, шар
Платина губчатая—платина губковата
Плоскій—плаский, плискуватий
Плоскодонный—плоскоденний
Плоскость—пласкість, плащина
Плотность—щільність, густота
Плотный—щільний, густий

Плѣсень—пліснява, цвіль
Поваренная соль—куховарська силь
Поверхностное натяженіе—поверхняне натяження, пов напруження
Поверхность—поверхня, верх
Повѣрочный—перевірочний
Повышеніе—підвисщення
Поглотительная способность—поглинальна, втягальна здібність
Поглощать—поглинати. втягати
Поглощеніе поглинання, втягання, усмоктання
Подвѣсокъ—підважок
Подкладка—п дбі ка
Подковообразный—підковуватий
Подпочва—підгрунтя
Подпочвенный—підгрунтовий
Подраздѣленіе—підподіл
Подставка—підгін
Позитивъ—позітив
Показатель—показчик
Полевой шпатъ—полевий шпат, скалинець
Полезное дѣйствіе—користне дійство. користна чинність
Полимеризація—полімерізація, ущільнення, згущення
Полоса—смуга
Полосатый—смугнастий
Полоска—смужка
Полукругъ—півколо, півкружало
Полупроницаемая стѣнка—напівпроникальна стінка
Полый—дудчастий, порожній

Пометъ—лайно, мерва
Помутнѣніе—змутніння
Пониженіе—западання, обниження
Поперечникъ—промір, поперечник
Пора—пора
Пористость—порозність
Пористый—порозний
Порошекъ—порошок; обратить въ порошок—спорошкувати
Поршень—смок, цвик
Поршневой—смоковий, цвиковий
Постоянство—сталість, постійність
Почва—грунт
Превращеніе—перевертання, перетворення, переміна
Предохранительный—захоронний запобіжний
Предпріятіе—підприємство
Предѣлъ—край, межа
Преломленіе—заломання, заломлення
Преломлять—заломати, заломлювати
Преобразованіе—перетвір
Препятствіе—перешкода
Прессъ—давило, пригніток, праса, чави
Приборъ—приладъ
Приготовленіе—приготова
Признакъ—признака
Приложеніе=Примѣненіе
Примѣненіе—прикладання, пристосовання
Примѣнимость—пристосованність
Примѣняемость—пристосовальність
Примѣняемый=Примѣнимый—пристосовальний
Примѣта—прикмета

Примѣсь — примішка
Припой — паюн
Приспособляемость=Примѣняемость
Притяженіе — притяг
Пріемникъ — приймач, прийманник
Проба — спит, спиток проба (мет.)
Пробка — корок, затичка
Проводимость — проводимість
Проводникъ — провідник
Прогибъ — угнуття
Продолжительность — тривалість
Продольный — поздовжний
Прозрачность — прозорість
Производить - фабрикувати
Производный похідний
Проницаемость — проникальність
Проницаемый — проникальний
Пропорціональный — пропорціональний помірний відносний, стосунковий
Пространство — осяга
Пространство безпредѣльное — безмір. безмежище
Противовѣсъ — противага
Противодѣйствіе — протидійство, протичинність
Протрава — протрава
Процессъ ферментаціи молока — гленджиння
Проявленіе — проява
Прямолинейный — прямолінійний простолінійний
Пузырекъ — пухірець
Пузырь — пухір
Пурпуръ — шарлат

Пустота—порожнеча, порожня
Пыль—пил, порох

Р.

Работа—робота
Равновѣсіе подвижное—рівновага рухома рухова
Равноденствіе—рівнодення
Равнодѣйствующій—рівнодієвий
Радуга—веселка
Радужная оболочка—веселкова болона
Развитіе—розвиток
Развѣтвленіе—розгалуження
Разлагаемость—розкладальність
Разлагаемый—розкладальний, розбиральний
Разлагать—розкладати, розбирати
Разложеніе—розкладання
Размѣрность—розмірність
Разогрѣваніе—розгрів
Разрозненний—порізнений
Разрѣжать—дить—обріджати, обрідити
Разрѣженіе—обріда
Разрядникъ—розрядич
Разсѣивающая чечевица—розсівальна сочка, зменшальне скло
Распадаемость—розпадальність
Распаденіе—роспад
Распадъ—розпад, розклад
Расплавить—ростопити
Расплавленное вещество—топленина
Распредѣленіе—розміщення

Растворимость роспускальність, розчиняльність.
Растворимый—роспускальний, розчиняльний
Растворитель—роспускальник, розчиняльник
Растворъ—роспуск, розчин
Растяженіе—ростяг, ростяження
Растяжимость—ростяжність
Расхожденіе—розходження
Расширеніе—роспруження
Расширяемость—роспружність
Ржавчина - ржа, іржа, джигра
Реакція возстановленія—р відбудови відбудовання
" обмѣна – вимну
" обратимая—зворотна
" разложенія—розкладання, розпадання
" соединенія--сполучення
Резина—гумелас
Резиновый – гумеласовий
Резонансъ—відголос, відгук
Резонаторъ—голосник
Рефлективное движеніе - відрух
Роговая оболочка—роговиця, рогівка
Розсипь—розсипини
Ртуть—живе срібло ртуть
Руда—руда, круш
Рудникъ—рудня
Рухляковый—маргельовий
Рухлякъ—маргель
Рычагъ—підойма ворушило
Рычажный—підоймовий
Рѣшеніе--розвязок
Рѣшетка—решітка грати

С.

Сало свѣчное—лій
Салотопня—салган
Салотопъ—салганник
Самовозгоран е—самозапалення
Самозарожденіе—замозарожденя
Сбоины изъ конопляннаго сѣмени—юрда
Свинецъ—оливо
Свинцовый—оливяний
Свинцовый блескъ--оливянний блиск оливяні яски
Свинцовыя бѣлила—блейвас
Свободный—вільний свобідний
Свойство—питомість вдачня
Свѣтильный газъ-- світильний газ
Свѣтлый—світучий
Свѣтовая единица—світлова одиниця
Свѣтопечатаніе—світодрукування
Свѣтопись—світопис
Свѣточувствительность—світочуття
Свѣточувствительный—світочулий
Свѣтящійся—світючий
Свѣтъ—світло
Связь—звязок, з'язок
Сгораемость—пальність
Сгораемый—пальний
Сгораніе—палення
Сгорѣть—спалати, згоріти
Сгущаемость—згущенність
Сгущеніе—згуст
Селитра—салітра

Селитренница—бурта
Селитренный—салітровий
Селитровареніе—салітраництво
Селитроварня—салітрарня
Селитроваръ—салітраник
Серебреніе—срібнення
Серебристый—сріблястий
Серебро—срібло
Серебронoсный—сріблодайний
Серебряникъ—срібник
Серебряный блескъ—срібний блиск, срібні яски.
Сжатіе—стиск
Сжечь—спалити
Силикатъ—кремінна сіль, кремінник, креміняк
Сильная кислота, щелочь—сильний квас, луг
Синеродъ—синець, ціан
Синеродистыя соединенія—синцеві сполучення
Синильная кислота—синильний квас
Сифонъ—духовик, сіфон
Скважистость—дірчастість, діркатість
Сквозной—крізний
Складной—укладний
Склоненіе—схиляння
Сковорода—пательня
Сковорода солеваренная—панва
Скорость—скорість, прудкість
Слабая кислота, щелочь—малосилий квас, луг
Сланецъ—лупак, лупець
Сланцевый—лупаковий, лупцевий
Слизистый—слизевий, клеюватий

Слипаніе—зліплювання зліплення
Слитокъ—зливок, штаба
Слоеватость—листвуватість, листкуватість
Слой—верг, шар, верства, поклад (грунту землі)
Сложеніе—додавання, складання
Сложный—складный складовий, зложеный
Слюда—лосняк, луща
Слюдяной—лосняковий, лущаковий
Смола изъ обыкновенной сосны—смальцуга
Смолистый - смолкий, смоляний
Смѣсь—суміш
Смѣсь механическая—скупність
Смѣшанный—перемішний
Собирающая чечевица—скупчальна збиральна сочка побільшуюче скло
Совмѣстимый—сполучний
Совокъ—шпола
Содовые остатки—содові решткі
Содовий плав—содова топленина
Соединеніе, совмѣщеніе—сполука злучення злука
Соединеніе химическое, сліяніе—сполучення
Соединеніе элементовъ гальв.—злучення елементів
Соединенный, совмѣщенный—сполученний
Соединительный—злучний, сполучальний, паєвий
Соединять—злучати, сполучати
Сожженіе—спалення
Сожиганіе—палення

Созерцаніе - соглядання
Созерцать - соглядати
Солевареніе — солярство
Солеваренный солярський
Солеваръ — соляр
Соленый — солоний
Солончакъ — солонець
Соляный — сільний соляний
Соляная кислота — соляний квас
Соли двойныя — солі подвійні
" кислыя — " квасні
" среднія — " середні
" основныя — " засадні, основні
Соль сіль
Сообщающіеся сосуды — комунікаційні посуди
Сооруженіе — споруда
Соприкасаться — стикатись, прилягати до чого
Соприкосновеніе — зіткнення
Сопротивленіе — пручання опір
Сопротивляться — пручатися
Сопряженіе — супряга
Составляющая — складаюча
Составная — складова
Состояніе выдѣленія стан народження, виділення
Сосудъ для закалки - гартиця
Сотрясеніе — двигіт
Сохраненіе — удержання, захування, зберігання
Спектръ поглощенія — спектр поглинання
" прерывный — сп перериваний, паровий, скачковий
" сплошный — сп неперериваний, звичайний, нормальний

Спички—сірники
Сплавить—стопити
Сплавка—стоплення
Сплавлять—стопляти
Сплавъ— сплав, стопленина
Сплющивать—сплескати
Сравнительный—порівняльний, порівнявчий
Сродство химическое—зродство, спорідненння химичне
Сталь— сталь
Стальной—стальовий
Стекло—скло, шкло
Стекловидный—скловатий
Стекляный—скляний
Степень—ступінь
Строеніе—будова
Студенистый—драглий, драглистий
Сульфатъ—сірчан
Сульфидъ—сірчень
Сульфитъ—сірчак
Сургучъ—лак
Сурикъ—манія
Сурьма—сурмик
Сурьмянистый—сурмистий
Сурьмяный—сурмиковий
Сфера—обсяг
Сцѣпленіе—спійність
Сѣра—сірка
Сѣрная кислота—вітріоль, сірчаний квас
Сѣрнистокислая соль—сірчак
Сѣрнистый—сірчастий
Сѣрнистый металлъ—сірчень

Сѣрноватистокислый—сірчистий
Сѣрнокислая соль—сірчан
Сѣрный—сірчаний
Сѣроводородъ—сірководень
Сѣроуглеродъ—сірковуглець
Сыпучее тѣло—сипке, текуче тіло
Сыпучесть—сипкість

Т.

Таяніе—топлення; таяніе снѣговъ—розтоп
Твердое состояніе тѣла—твердий стан тіла
Твердость—твердість
Телескопъ—далекогляд, отян
Тембръ—тембр, одтінок голосу, звука
Теплоемкость—тепломісткість
Теплоиспусканіе—теплотеча
Теплопрозрачность—теплозорість
Теплопрозрачный—теплозорий
Теплородъ—теплець
Термометръ—тепломір
Теченіе—течія
Тигель—тигель, бритваль
Типографскій металлъ—друкарський металь
Тиски—лещата, щимки
Тіоугольная кислота—сірковуглевий квас
Ткань—тканина
Тлѣніе—тління, жаріння
Тлѣть—тліти
Тлѣющій—жаристий
Токъ—протік
Томассовъ шлакъ—томасшлак томасова троска

Топливо — паливо
Торфъ — ропша, торф, болотнина
Торфяная почва торфовий - грунт
Торфяной — торфовий, торфистий
Треножникъ — триніжок
Трепелъ трипля
Тройной — потрійний
Труба дуда, рура
Трубка — дудка рурка
Трубочка — дудочка, рурочка
Трубкообразный — дудковатий
Тяга – тяг
Тяготѣніе — тяження
Тяготѣть — тяжити
Тягучесть металловъ — розтяжність металів
Тягучій — розтяжний
Тяжесть — тяжа. тяжина
Тѣневой — тіньовий
Тѣнь — тінь

У.

Увеличеніе — побільшення
Увеличительное стекло — побільшуюче скло
Угаръ — чад
Углеводороды — вуглеводні
Углежелѣзистая соль — вуглезалізувата сіль
Углежелѣзная соль — вуглезалізна сіль
Углекислота — вуглекваc
Углекислый газъ — вуглеквасний газ, вуглевий двоокис
Углеродистый — вугільцевий
Углеродъ — вуглець

Уголь древесный – вугіль деревляний
„ каменный – вугіль камяний
„ костяной – вугіль кістяний крупка
Угольная кислота – вуглевий квас
Угольный – вуглевий вугляний
Уголъ внутреній – кут
„ наружный – ріг
Удобреніе – вигнойка, угноіння
Удушливый – задушливий, душливий
Удѣльный вѣсъ – фахова вага, фаховий тягар, питомтий
Узелъ – вузол
Уксусная кислота – оцетовий квас
Уксуснокислая соль оцетовоквасна сіль оцетник
Уксусъ – оцет
Улетучіваніе – ульотучівання
Уплотненіе – згущення, ущільнення
Уплотняться – затужавіти ущільнятися
Упругій – пружистий
Упругость – пружистість
Уравненіе – рівнання
Уравнительный – рівняльний
Уравновѣсить – зрівноважити
Уравновѣшенность – урівноваженність
Уравновѣшенный – урівноваженний
Уровень – рівень
Усвоеніе – засвоювання
Устойчивый – непохитний

Ф.

Фабрика – фабрика, шапа
Фабрика бумажная – папірня

„ гвоздильная — цвяхарня
„ конфектная — цукерня
Фабричный — фабрицький
Фаза — фаза вдміна
Фарфоровая глина — каолін глинка
Фарфоровый — порцеляновий
Фарфоръ — порцелян
Фаянсовый — півпорцеляновий
Фаянсъ — півпорцелян
Ферментъ — фермент
Ферментъ броженія — бродило
„ для тѣста — цід
Физика — фізика
Физическій — фізичний
Фильтровальная бумага — фільтровальна цідильна бібула
Фильтрованіе — фільтровання, ціження
Фильтръ — фільтр, цідило
Фитиль — люнт, гнот
Фіолетовый — фіялковий
Фокусное разстояніе — огнищева віддаль, огнищеве віддалення
Фокусный — огнищевий
Фокусъ — огнище
Фонтанъ — водограй
Форштоссъ=Алонжъ
Фосфатъ - фосфат, фосфорник
Фосфористый - фосфористий
Фосфорноватистый - фосфорнуватистий
Фосфорноватый — фосфорнуватий
Фосфорный — фосфорний фосфоровий
Фосфоръ желтый — фосфор жовтий, звичайний

Фосфоръ красный—фосфор червоний
Фотографированіе—фотографування

Х.

Химическій—химичний
Химія—химія
Хлопчатая бумага—бавовна
Хлопчатникъ—бавовник
Хлопчатобумажная ткань—бавовнянка
Хлористый—хлористий
Хлорноватистый—хлороватистий
Хлорноватый—хлороватий
Хлорный—хлоровий, хлорний
Хлоровородъ—хлороводень
Хлоръ—хлор
Холодильникъ—холодник, холодильник
Холодильный—холодильний, холодячий
Хрупкій—крухий
Хрупкость—крухість
Хрусталь горный—кришталь гірський
Хрустальное стекло—криштальне скло

Ц.

Цвѣторазсѣяніе—цвіторозсівання
Центробѣжный—відосередній, центробіжний
Центростремительный—центротяжний
Центръ—осередок, центр
Центръ тяжести—тяжінь
Цилиндръ—ціліндер, валець
Цилиндрическій—ціліндричний, вальцюватий, облий

Цинкъ - цінк
Ціанъ—ціан, синець

Ч.

Частица—частка молекула
Частичный—частковий
Чашка - миска
Чашка у вѣсовъ—важка, шалька
Черенковая сѣра—черенкова сірка
Чернила--чорнило
Черта—риса
Чертить—рисувати
Чешуйчатый—лускатий
Чечевица - сочка
Чечевицеобразный - сочкуватий

Ш.

Шарниръ—звій
Шаровидный - круглястий
Шарообразный - кулястий
Шаръ—куля
Шатунъ - гонок
Шерстянсй—вовняний
Шерсть - вовна
Шлакъ—троска, гаріль
Штукатурить—тинкувати
Штукатурка—тинк

Щ.

Щебень - хрящ
Щелокъ -- луг

Щелочная вода для бѣленія полотна--митель
Щелочной—луговатий засадний основний
Щелочность—луговатість, засадність основ·ність
Щелочь—луг, засада основа

Э.

Экстрактъ—витяг, витяжка
Эластичность—пружність
Электризація—електризування
Электричество—електрика громовина
Эмалированный—емальований
Эмаль - емаля, склипя
Эфиръ—етер
Эфирный—етерочний
Эхо- луна, виляски

Ю.

Юфть--юхта

Я.

Яблочный—яблушний, яблуний яблунний
Явленіе—явище, з явище
Ядовитый—ідовитий, трутний
Ядъ іть, отрута трійло
Янтарный—бурштиновий
Янтарь—бурштин
Яркость—яскравість
Яшма--лисковець яспис
Яшмовый—ясписовий